

Egy nyomdász, aki a jövő érdekében a múltat kutatja

Dr. Juhász Géza

Egyesületünk november 11-én tartott közgyűlésén adták át Timkó György kollégáknak a Földi László-díjat. Az indoklás szerint a magyar nyomdatörténet kutatása és feldolgozása eredményeként megjelent könyvei és egyéb – így lapunkban is rendszeresen publikált – írásai elismeréseként részesült a díjban. Megérdemelten. Mikor a közgyűlés után leültünk beszélgetni, természetesen először gratuláltam neki, majd arra kértem, meséljen magáról, életéről, munkálkodásáról.

Akik ismerik őt – márpedig sokan ismerik és tisztelik –, azok tudják, hogy a hetvenhat éves Timkó György azzal írta be nevét a 20. század magyar nyomdásztörténetébe, hogy aktív munkálkodása során a napi szakmai munka mellett szabad idejében megszállottként olyan tevékenységgel foglalkozott és foglalkozik, ami az egész magyar nyomdaipart érinti. A nyomdatörténet kutatásában az vezérelte, hogy megmaradjon a múlt, a ma és a jövő számára hasznos és tanulságos legyen mindaz, ami a betű szolgáltatásban az elmúlt évszázadokban a nyomdai technológia fejlődésében történt.

Timkó György nyomdászélete 1944-ben a Szalézi rend rákospalotai Don Bosco nyomdájában kezdődött szedőtanulóként. A háború nehéz utolsó éveit átvészelte, majd 1947-ben szakmunkásbizonyítványt szerzett. Az első években mégsem nyomdában helyezkedett el, hanem újságíróként is tevékenykedett. 1951-ben lett szedőként az akkor Budapesti Szikra Nyomda, később Kossuth Nyomda dolgozója. Rövid idő után a korrektor-revizor részleg csoportvezetője lett, majd 1956 után öt éven át éjszakai műszakban revizorként dolgozott.

– Ezt követően – folytatta Timkó György élete történetét – újra csoportvezető lettem, majd a szedőrésszel művezetője, végül 1972-től egészen nyugdíjba menetelemig, 1989-ig, a magas-formakészítő üzem vezetője voltam. A Kossuth Nyomda ezekben az évtizedekben már az ország egyik

legnevesebb nyomdaüzeme lett, országos és nemzetközi hírnévre tett szert kiváló minőségű termékeivel. Ugyanakkor élen járt az új technika és technológia megismerésében és létrehozásában. Magam is részt vettem a technológiai váltás előkészítésében, melynek eredménye lett a Fényszedő Központ alapítása, ugyanakkor a nyomdán belül is a fényszedés beindítása. De itt nem lehetett megállni: a felgyorsuló elektronikai, technológiai fejlődés a fényszedést is kiszorította, és ma már a számítógép a jelen. De itt sem lesz megállás: már itt van a digitalizált technika. Ha ezek alkalmazásánál vigyázunk arra, hogy a nyomtatott betű arany szabályait betartsuk, akkor az új technikával, technológiával is lehet szép terméket létrehozni.

És ami az ezen túlmenő alkotómunkát illeti, elsőként a Kossuth Nyomda százöt éves évfordulójára könyv alakban kiadott nyomdatörténetét

mutatja boldogan Timkó György. A kétkötetes mű első könyve 1884-től 1944-ig dolgozza fel a nyomda múltját – ennek szövegét N. Pataki Márta írta, de az illusztrációk zömét ehhez is Timkó György állította össze és szerkesztette. A második kötet 1945-től 1994-ig foglalja össze a Budapesti Szikra/Kossuth Nyomda történetét – ez már teljes egészében az ő munkája. Több évtizeden keresztül gyűjtötte ehhez a munkához is az anyagot, elsősorban a Széchényi Könyvtárból, kollegáktól és a nyomdászok selejtezésre ítélt anyagából. Munkám nem egyszerűen csak a nyomda története – mondta –, hanem kortörténet.

A Kossuth Nyomda ez évben készítette el Timkó György „Vaskolléga” című munkáját, melyben feldolgozta a különböző szedőgépek másfél évszázados történetét. Ez az első olyan magyar nyelvű mű, mely a szedőgépeket az 1822-es indulástól kezdődően az 1980-as években történő megszűnéséig hosszan, sok képpel szemléltetve mutatja be. Három év munkája ez a nyolcvan példányban a Kossuth Nyomda jóvoltából, áldozatkészségéből megjelent „házi kiadás”, melynek során hosszas könyvtári kutatásokkal és egyéb módon sikerült a képanyagot és a szöveget összeállítani. A magyar nyomdaipar ma élő nemzedéke számára hasznos volna ezt a könyvet megfelelő példányszámban kiadni, melynek költségeihez pályázatot lehetne beadni az illetékes állami szervhez.

A kutatómunkának nincs vége. A következő években a nyomtatás, valamint a galvánéljárás történetével szeretnék foglalkozni – mondja a beszélgetés során. És ami ennél is több: Timkó György nemcsak írásos anyagok felkutatásával

foglalkozott és foglalkozik. Évek óta gyűjtötte, összeszedte a nyomdászat múltjának kézzel fogható darabjait, amelyeket az új technológia következtében már nem használunk. Nyugdíjba menetele után ezekből az összegyűjtött eszközökből létrehozott a Kossuth Nyomdában egy házi múzeumot, ahol különböző nyomdagépeken kívül többek között megtalálhatók linómatricák, a betűöntés eszközei, vinkelek, fabetűk, betűszekrények, régi nyomtatványok stb. – természetesen írásos magyarázattal ellátva. Körülbelül öt évig dolgoztam a múzeum kialakításán – mondotta –, és nagyon szeretném, ha ez is része lenne egy majdani egységes nyomdász múzeumnak.

Jó dolog, hogy a Kossuth Nyomda örömmel adott helyet ennek a házi múzeumnak. Úgy tudjuk, néhány más nyomda is rendelkezik ilyen gyűjteménnyel. De ezek, így szétdarabolva nem tudnak teljes képet adni a magyar nyomdaipar történetéről. Sajnos, nem rendelkezünk országos viszonylatban egy teljes képet adó iparági gyűjteménnyel, pedig nagy szükség volna rá. Egy biztos anyagi fedezet megteremtésével, megfelelő szakmáserrettel létre lehetne hozni egy nyomdamúzeumot. Addig kellene e téren lépni, amíg élnek azok az idősebb kollégák, akik szakmai tudásukkal sokat tudnának segíteni ennek megalakításában.

Timkó György neve és munkássága más művekben is meg van örökítve. A Nyomdaipari Egyesület 1972-ben adta ki az általa összeállított háromszázötven oldalas nyomdai helyesírási és tipográfiai tanácsadást tartalmazó könyvet, mely két kiadást is megért. Ezt a művet az Akadémiai Helyesírási Bizottság jóváhagyta, sőt a szerzőt beválasztották a bizottságba, amely ma Anyanyelvi Bizottság néven működik, és amelynek ma is aktív tagja. Többek között részt vett a bizottság által kiadott Helyesírási Szótár összeállításában is. 1968-ban a Corvina Kiadó adta ki Timkó György és Rátz Miklós közös munkáját, mely idegen nyelvű szövegek kézirat-előkészítésével, szedésével, korrektúrájával foglalkozik.

Mindezek azt bizonyítják, hogy a szakma, a betű iránti szeretetből mennyi mindent tud produkálni egy olyan nyomdász, aki a nyomdán belüli napi munkáján túl sokat tett és tesz ma is azért, hogy a múlt, a nyomdaipar múltja megmaradjon, a miénk legyen. Ehhez kívánunk Timkó Györgynek még további évekre egészséget és eredményes munkát.